kisdobos

1976. FEBRUÁR
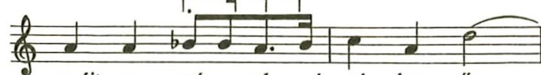

Őrizzétek a lángot!

Zenéjét szerezte Balázs Árpád | Szövegét írta Soltész Erzsébet

Élénk, de nem gyors menetütem
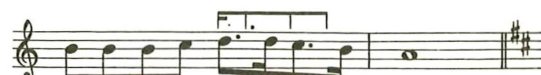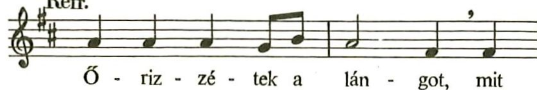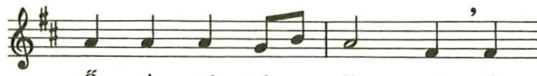

Refr.

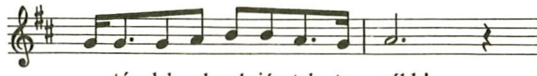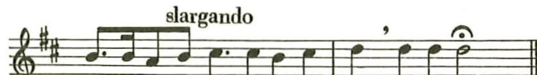

Coda (ad lib.)

slargando

kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXV. évf. 2. sz.
Szerkesztő: Kelemen Sándor
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 664-373
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben
és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. Közvetlenül
vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj 1 évre 40,— Ft, I. félévre 24,—Ft, II. félévre 16,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.
Készült a Kossuth Nyomdában. 75.1198. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató

INDEX: 25.442

Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem adunk vissza.
A címlap Heinzelmann Emma rajza, a hátsó címoldal Szoboszlay Péter munkája

A nagy-hídon

Szabó Lőrinc verse

Néha megálltam a híd közepén,
lent vágányok, tolatás. Feketén
dübörgött messziről a gyorsvonat,
afölé álltam. Hősi pillanat
volt ez, csábított a képzelt veszély!
Kis agyamat feszítette a vér.
És a gép jött. Ismertem savanyú,
fojtó füstjét; de valami iszonyú
parancs lökött, hogy ott maradjak és
ne győzzön rajtam undor, reszketés:
éreztem: korlát, vashíd megremeg,
villámló kráter fölött lebegek,
füst, korom burkol, vízgőz, kattogás,
ég-föld egyetlen omlás, csattogás —
de kibírtam!... Hálisten, semmi baj,
tovaszáguldott a vonat, a zaj,
s én, bár szívem rémülten dobogott,
büszkén megvártam még egy vonatot.

a gyorsvonat

Nagy Katalin:

A Zaka gyerekek közt tényleg nagy volt a különbség, mintha nem is testvérek lettek volna, pedig testvérek voltak, bár ezzel egyikük se dicsekedett.

Máté, a nagyobbik, kitűnő gyerek volt tanulásban, magatartásban segítőkész, udvarias; mindenki szerette. Hatodikos korára úttörővasutas lett, büszke volt rá az egész iskola. Amikor szolgálatban volt, fellendült az úttörővasút forgalma, tőlünk jó néhány gyerek utazott rajta végig, csakhogy megnézhesse a nagy Zakát. Azt mondták, ő a legjobb forgalmista az egész vonalon, gyönyörűen szalutál.

Gergely, az öccse, elsőben csak azért nem bukott meg, mert elsőben megbukni hivatalosan sem lehet. Különben alig tudott írni-olvasni, számolni is csak éppenhogy. Ha otthon Mátét emlegették előtte, hogy vegyen róla példát, rögtön rohant a konyhába a fedőkért. Összeütögette a két lábasfedőt, a lábával verte a taktust hozzá. Mátét csúfolta ezzel, mert az ráadásul az úttörőzenekar tagja is volt, cintányéros. Máté nem pofozta fel ilyenkor az öccsét, bár nagy kedve volt hozzá, de az apjuk szigorúan tiltotta a verekedést. Persze könnyű neki, nem ő él együtt Gergellyel, mozdonyvezető, majdnem mindig szolgálatban. Leginkább csak alva látta a fiait, és ilyenkor Gergely persze szelíd volt, mint egy csigaház. Úgy aludt éppen, csigavonalba tekeredve, csendesen, mozdulatlanul.

Egyszer, amikor mégis ébren találkoztak, az apja leültette maga mellé a szobába a kisebbik fiát. Ez már önmagában is rendkívüli dolog volt, mert Gergely ritkán szokott ülni, leginkább biciklizik, futballozik, vagy a szőnyegporolón lóg fejjel lefelé. Az apja azt mondta Gergelynek a szobában ülve, hogy változtatni kell a magatartásán, a tanuláson főleg. Ilyen bizonyítvánnyal legfeljebb kanász lehet belőle. Gergely nem tudta, mi az a kanász, és amikor az apja elmagyarázta neki, nagyon megörült. Azt mondta, az éppen jó lesz neki, szívesen választja ezt a foglalkozást.

Az apjuk attól kezdve nem állt szóba Gergellyel. Az ünnepségre is csak azért vitték el, mert ha nincs a családdal, biztosan keresik a szomszédok. Az úttörővasúton volt az ünnepély, Gergely végig nagyon éhes volt. Mindig éhes, ha szomorú. Vasutas nap volt, és az úttörővasutasok meghívták az igazi vasutasokat, hogy együtt ünnepeljenek. Még más szülők is eljöhettek, de Máté esetében ez éppen egybeesett. Az apjuk nagyon büszke volt Mátéra,

Hunyadi István

Őszi vásár

Karakó-szörcsögön
varrták az én ködmönöm.
Eső eshet, vízözön,
ködmönömbe öltözöm.

Kurdon jártam, Csibrákon
csizmát vettem jó áron.
Lucskot-havat nem bánom,
nem csurog bé csizmámon.

Kucsmát vettem Görgetegen,
szél, zimankó nem bír velem.
Kobakomra kucsmát teszek,
kacagom a förgeteget.

Tűvé tettem Vencsellőt,
leltem csíkos zsebkendőt.
Elhagytam a zsebkendőm,
újat veszek Vencsellőn.

mutogatta sorba a vasutas barátainak és azt mondta, ő a legifjabb szaktársunk. Az öreg vasutasok attól kezdve „szakinak" szólították Mátét, Gergelyt meg sehogyse, legfeljebb barackot nyomtak a fejére, amit nagyon utált, mert gyerekes.

A műsor előtt sört ittak meg narancsszörpöt, anya Gergely elé is tett egy poharat. De ő leült a fűbe inkább, és papsajtot evett. A papsajt éppen olyan, mint a többi fű, csak édes és gömbölyű. Gergely máskor is szokott enni, de most mégis kiköpte, mert az asztalon meg virsli volt.

Akkor jött oda hozzá a kislány, vasutas szintén, mint Máté, csak két hosszú copfja van.

— Gyere oda hozzánk. Megmutatom neked a hangszereket — mondta kedvesen, és odaadta a papírtálcát, amin két ráncos virsli szomorkodott kihűlve. Gergely azt mondta, ő éppen a hideg virslit szereti, és útközben még felitatta az összes mustárt kenyérrel.

Az úttörőzenekar egy tisztáson gyülekezett és mindenki összevissza cincogott.

— Hangolnak — magyarázta a kislány Gergelynek, aztán megállt egy láda előtt és mutatta. — Ez az enyém. Trombita.

Gergely nagyon csodálkozott, és azt mondta, ő ismer egy trombitást, a lakodalomban játszott falun, de az bácsi volt, jó kövér.

— Azt hiszed, nem bírom el? — nevetett a kislány, értette a célzást rögtön. — Te is elbírod. Próbáld csak meg!

Gergely másnap az iskolában elmesélte a társainak, hogy felpróbált egy trombitát. És bele is fújt, megengedték. Azt nem mesélte, hogy főleg nyálas lett az, mert a kislány is megmondta, nem baj az, ő is így járt eleinte. És még azt is mondta, hogy sok a dolga, mert gyakran van szolgálatban a vasúton, gyakorolni is kell a zenekarban, no és persze tanulni. Akinek nem jó a bizonyítványa, nem lehet úttörővasutas...

Két nap gondolkodási időt adott magának Gergely, aztán úgy döntött, hogy úttörővasutas lesz ő is. Az apja kezet adott rá rögtön, és nem is mondott semmit hozzá, mert mielőtt szóhoz jutott volna, Gergely felmondta neki, amit a trombitás lánytól tudott: előbb a tanulás, másképp fel se veszik az úttörővasútra! Még azt is bejelentette Gergely, hogy trombitás is lesz, de az apja ennek nem örült annyira. Mindenesetre azt mondta: majd meglátjuk!

Birkás Ákos rajzai

Ölbey Irén

Fókák

Jeges tenger partján,
nem tréfa, nem móka,
jóllakottan heverészik
a sok kövér fóka.

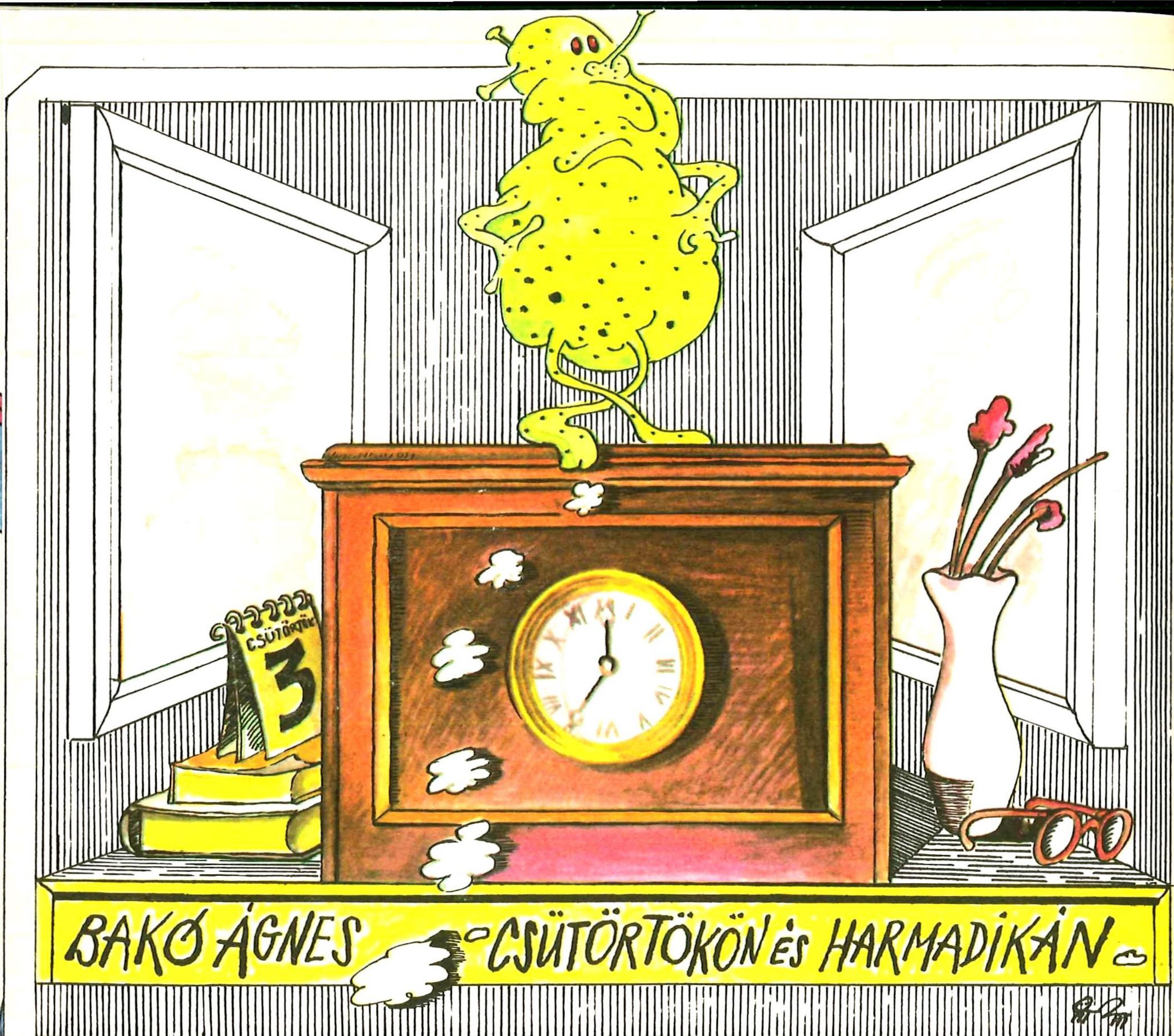
Néha vízbe buknak,
mind halevő állat.
Vastag bőrük, szalonnáju
soha át nem ázhat.

Ez alatt mit művel
a virgonc apróság?
Jégtáblákat ugranak át
a kis pajkos fókák.

Belökdösik egymást
a jeges tengerbe
és kimásznak nagyvizesen
kacagva, nevetve.

Jéghegyekre mennek,
onnan leszánkáznak,
egynémelyik a tündöklő
jégen korcsolyázgat.

Jeges tenger partján
oly vidám az élet.
Arra jártok, üdvözletem
a fóka-népségnek.

Ám legyen — mondta a Vírus, azzal beugrott a szobába. — Én itt most mindenkivel elbánok!

Ezt már fenyegetőzve kiáltotta és körülnézett, hogy hát ki is legyen az a mindenki?

A falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc, és ugyancsak a falon a nagypapa arcképe. Egyelőre ők lettek volna. Meg is döbbentek. Ám ugyancsak a falon, a nagymama arcképe mosolygott: mivel hogy nagymama is mosolygott akkor, amikor lefényképezték.

Szóval ezt látta a Vírus. Őt viszont nem láthatta senki. Egyrészt mert picike volt, másrészt láthatatlan. De a reszelős, krákogós hangját, azt hallották. Ezért is hökkentek meg. És mind biztosra vették, hogy nem akárki kiáltotta azt, amit kiáltott: s hogy cudar világ jön ezután, és ebben az esetben a legjobb úgy tenni, mintha semmit sem hallottak volna.

A nagymama arcképe volt az egyetlen, aki továbbra is gondtalanul mosolygott bele a világba (mivel nagymama is így mosolygott, amikor lefényképezték). És, mert a nevetős fényképek nem sokat hederítenek holmi értelmetlen fenyegetőzésre, hát ő is megkérdezte:

— Van itt valaki? És mi az, hogy elbánik? És hogy, hogy mindenkivel?!

A Vírus megpördült a sarkán.

— Igenis, mindenkivel! — rikácsolta. — Méghozzá, én! Én, a Vírus! Én fogok elbánni mindenkivel! Ezen a szent napon! Egyetlen, kurta óra alatt!

Ez azért vésztjóslóan hangzott. Ez a kurta óra! A falon az ingaóra ijedtében el is ütötte magát, és ugyancsak a falon a nagypapa arcképe ezt rebegte:

— Az ingaóra hetet ütött...

— Az ingaóra hetet ütött... — hebegte a naptár.

— Akkor hát nyolckor... — suttogta a nagypapa arcképe, és meredten előrenézett.

— Akkor hát, nyolckor!... — Az íróasztalon a naptár sebtében föllapozta magát, mert amikor a Vírus kiabálni kezdett, az idegességtől összecsuklott. — Nyolckor... — mondta rémülten — Ma! Csütörtökön... és harmadikán!...

— Csütörtökön... és harmadikán... — vacogta a könyvespolc, s amikor már eléggé kirémüldözte magát, könyörögve kérlelni kezdte az Értelmező Szótárat,

mondja meg végre ki, vagy mi az Vírus, aki egy hosszú perc óta rettegésben tartja a szobát.

Az Értelmező Szótárnak rossz napja volt sajnos, és ilyenkor (bár 260 forintot adtak ki érte) teljesen értelmetlenül viselkedett. Most is. Egyre kiabált. Szóról-szóra azt kiabálta, hogy nem keresgél semmit se, mert szédül. Szédül, igenis! Fejébe szállt a vér, mert fejjel lefelé tették a helyére: és szidta a könyvespolcot, hogy rendetlen.

— Majd megtudjátok, amit tudni akartok — vakkantotta foghegyről —, majd megtudjátok, ha a Vírus jól elbánt veletek! Nekem nem árthat. (Ugye, hogy némely Értelmező Szótár milyen talányosan fejezi ki magát? Például ez is!)

Ezt akár az íróasztal is mondhatta volna. Ő sok gondolatra visszaemlékezett, amit valaha is leírtak rajta. Éppen csak a Vírusról nem tudott semmit; dehát ebben nem ő a hibás. Az Értelmező Szótár tudná! Csakhogy nem hajlandó megmondani. Ráadásul még ő is fenyeget. (Hogy minek adtak ki érte 260 forintot?!)

S falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc és ugyancsak a falon a nagypapa arcképe megrezzent.

Mert csak ezt ne! Éppen pontosan ezt az egyetlen egyet szerették volna megúszni. Hogy a Vírus elbánjon velük! És hogy-hogy az Értelmező Szótárnak nem árthat? Ki érti ezt?

Ám ugyancsak a falon a nagymama arcképe továbbra is gondtalanul mosolygott, dehát nagymama is mosolygott abban a pillanatban, amikor lefényképezték.

De ahányan voltak, egyet gondoltak. Mégpedig azt, hogy feltehetően nem ő (mármint az ingaóra, a naptár, a könyvespolc, a nagypapa és nagymama arcképe) lesz az, akivel a Vírus elkezdi.

Szóval így állt a helyzet akkor, amikor az ingaóra hét óra öt percet mutatott, illetve öt perc röpült már el abból a kurta orácskából.

A Vírus pedig egyre nevetett. Ő természetesen mindent látott. Őt viszont nem láthatta senki, mert egyrészt picike volt, másrészt láthatatlan.

Meg kell mondanom, ha látták volna, megrémülnek. A Vírusnak ugyanis ronda, sunyi és vörös szeme volt és cinege-vékony, görbe lába. S azt a ronda, sunyi, vörös szemét körbejártatta a szobában, a két cinege-vékony, görbe lábán meg ugrabugrált. Közben ezt kiabálta:

— De még mennyire megtudjátok, ki vagyok?! Akkor, ha majd jól elbántam veletek! Majd, ha nyögni fogtok! Meg jajgatni! Meg rázni fog benneteket a hideg! És lázatok lesz! Haha! Jókat nevetek én még, ti meg szedhetitek az orvosságot!

— Or-vos-sááá-gooot?! — A falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc elámult. Egyikőjük sem emlékezett arra, hogy ingaóra, naptár, könyvespolc valaha is orvosságot szedett volna.

Ám ugyancsak a falon a nagypapa és nagymama arcképe összenézett. Nekik úgy rémlett, régen, nagyon régen, volt már dolguk valamiféle orvossággal.

S egyszerre csönd lett.

És ebbe a csöndbe zörrent bele az Értelmező Szótár hangja.

-- Roppant unom már ezt a pökhendi hangoskodást — ezt mondta. — S bár így fejjel lefelé kissé nehezemre esik a beszéd, kötelességem megmondani, amit tudok. Végtére is a tudományt szolgálom, s az nem könnyű dolog. Tehát: a Vírus láthatatlan, és betegséget terjeszt. Többek között lázat csinál a gyereknek.

— Ah, betegséget terjeszt?!

— Ó, lázat csinál?!

— És éppen a gyereknek?! — kiáltotta a falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc; és ugyancsak a falon a nagypapa és nagymama arcképe összerezzent.

— Az unokánk! — sóhajtotta egyik is, másik is; de fájdalom, a nagymama arcképe még ezután is gondtalanul mosolygott bele a világba, holott most aggodalmasan kellett volna néznie.

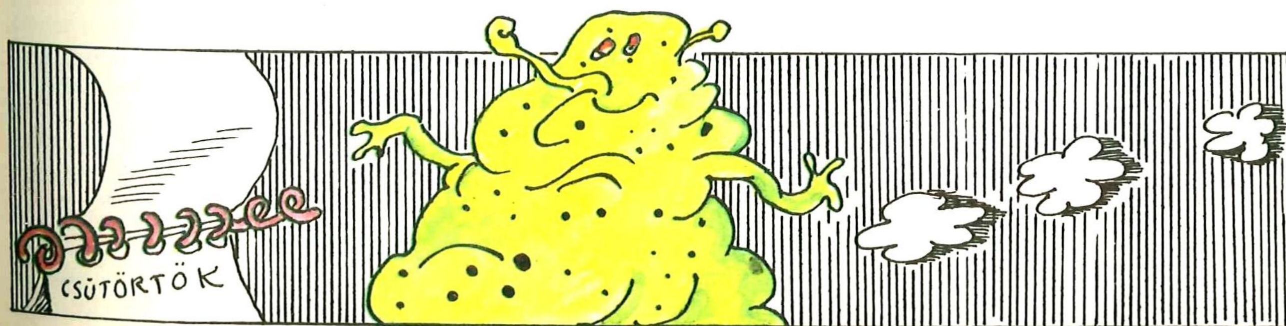
— Akkor hát a gyerekkel fog elbánni!... — a falon az ingaóra ijedtében ütött egyet, s ugyancsak a falon a nagypapa arcképe rebegte:

— Az ingaóra felet ütött...

— Az ingaóra felet ütött... — hebegte a naptár.

— Akkor hát félórán belül!... — a nagypapa arcképe komoran nézett maga elé, és komor volt az ingaóra, a naptár és a könyvespolc is, eg edül a nagymama arcképe mosolygott (dehát azt már mindenki tudja, miért).

De egy igaz, és nincs is rajta mit szépíteni: a maguk szempontjából mind megkönnyebbültek kicsikét. Mivelhogy nem velük bánik el a vírus. És úgy befelé mind szégyellte is magát egy kicsikét, hogy hát megkönnyebbült. És mind félteni kezdte a gyereket. És kíváncsi is volt, hogy ugyan hogyan bánik el vele ez a Vírus?! Aki még

ráadásul láthatatlan. És biztosan az, ha az Értelmező Szótár ezt mondta. Mert ő nem beszél csak úgy a levegőbe!

És akkor a gyerek bejött a szobába. És ő sem vette észre a Vírust. Egyrészt mert picike volt, másrészt láthatatlan. Pedig az torkaszakadtából ordítozott. Ezt ordítozta:

— Hááá! Végre valaki, aki él és mozog! Aki lázas lesz és nyögni fog! Akin végre kitombolhatom magamat!

Mondhatom, ronda jelenség volt, akár lehetett látni, akár nem. Mert, ahogy azzal a sunyi, vörös szemével a gyerekre vigyorgott?! És a két cinege-vékony, görbe lábán ugrabugrált?! No, azt azért nem ártott volna látni mégsem! És egyenest a gyerekhez ugrándozott, sőt felugrott a kezére; s egy pillanat sem telt belé, a körme alá bújt.

— Lefogadom — mondta és kajánul vigyorgott —, lefogadom, hogy ez a gyerek is rágja a körmét! Ha pedig rágja, hát megnézheti magát!

Meglehet, hogy nem minden vírus utálatos, de ez az volt. Nagyon! És merő véletlenségből rá is hibázott. A gyerek valóban rágta a körmét. Mert bár nem illendő ugyan, a gyerek úgy vélte, a körömrágás merőben élvezetes dolog. Legalábbis így, gyerekkorban. Ezt az ingaóra, a naptár, a könyvespolc, sőt még az Értelmező Szótár sem értette. (Igaz, nekik nem is volt körmük.) De a nagypapa és nagymama arcképe értette. Nekik úgy rémlett, régen, nagyon régen, valamikor illett, nem illett, ők is mintha rágták volna a körmüket. Csakhogy a gyereknek nem volna szabad! Mert épp a körme alatt tanyázik a Vírus. És a gyerek még csak nem is sejti, mert nem látja; egyrészt mert picike, másrészt, mert láthatatlan. Sőt! Nem hallja a hangját sem, ami azért furcsa. És már emeli is a kezét a szájához! Talán éppen azt a körmét kezdi rágicsálni, amelyik alatt az a rekedthangú, utálatos, hőbörgős Vírus trónol.

A falon az ingaóra ijedtében megállt. S hogy nem ketyegett, a gyerek bámészan felnézett.

— Ez megállt — mondta. — És most épp tíz perc múlva nyolc.

A Vírus kajánul vihogott, de a gyerek most sem hallotta. Állt a szoba közepén, eltátotta a száját, aztán egyenest a közepébe célozott a mutatóujjával. (És senki sem tudta, nem épp a mutatóujján üldögél-e a sunyiszemű? Mert csak a hangját hallották. A gyerek még azt sem.)

— Hihiiii! Haaa! Hiii! — A Vírus valósággal nyerített. Úgy, hogy a naptár az idegességtől összecsuklott, és a sarokban a könyvespolc megreccsent. A gyerek felállította a naptárt, hunyorogva megnézte a könyvespolcot, talpra állította az Értelmező Szótárat; aztán a nagypapa arcképéről a nagymama arcképére nézett és azt mondta:

— Nem gondoljátok, hogy itt minden nagyon vacakos?! — azzal kiment a fürdőszobába.

A falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc, és ugyancsak a falon a nagypapa és nagymama arcképe feszülten figyelt.

— Segítsééég! — kiáltotta váratlanul a rekedtes, krákogós hang. — Segítséééég! Ez víííz! Méghozzá meleeeg! — visítozta rémülten, de senki sem szánta, holott továbbra is visítozott: — Szappaaan! — visítozta. — Én az ilyeneket ki nem állhatoooom! Seee. . . gííí. . . se. . . se. . . — ám a gyerek nem hallotta. Dudorászott. Azt dudorászta, hogy: elmentem én a vásárba. . .

A Vírust szikrányit sem érdekelte, hogy hová ment a gyerek. Egy érdekelte csupán, de az nagyon, hogy merre lehet a lefolyó?! Mert azt szerette volna kikerülni. Minden erővel! Nem akart odakerülni, csak gonoszkodni akart, meg fenyegetőzni, meg annak örülni, hogy lázas a gyerek; egyszóval mindent akart, csak épp a csatornába nem kívánkozott.

— Elmentem én a vásárba. . . — kezdte újra a gyerek, a vizet meg csak csurgatta, csurgatta a kezére, mert irtóra élvezte ahogy a melegvíz csurog, csurdogál az ujjai között. Egy pillanatra azért abbahagyta a dudorászást, mert mintha valaki ezt visította volna:

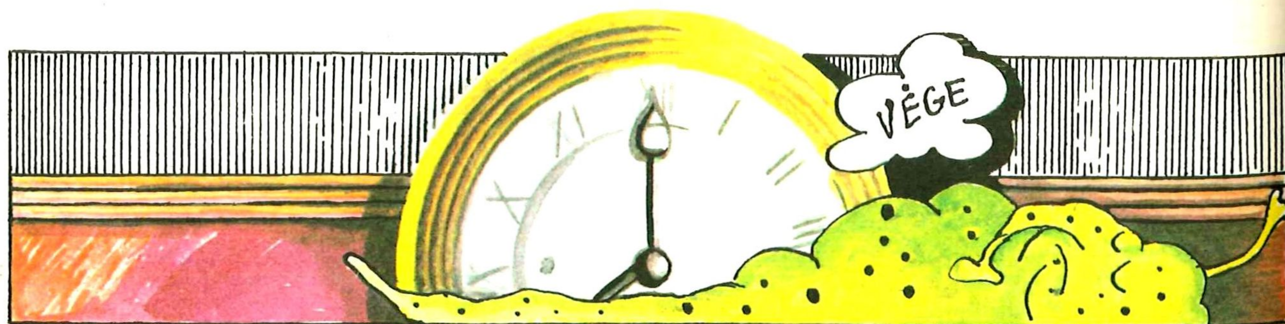
— Seee. . . gííí. . . Á!. . . Ó. . . — de nem látott senkit.

A falon az ingaóra, az íróasztalon a naptár, a sarokban a könyvespolc és ugyancsak a falon a nagypapa arcképe persze nagyon is jól tudta ki visongat. És ugyancsak a falon a nagymama arcképe gondtalanul mosolygott bele a világba, de ezt most ugye már lelkifurdalás nélkül tehette.

— Ó!. . . Á!. . . — a sunyi, vörösszemű, cinegevékony, görbelábú ezután mindössze ennyit mondott még: — Glug. . . — és eltűnt a lefolyóban. Levitte a víz.

— Ezt soha nem felejtem el! — sóhajtotta az ingaóra és öt perc késéssel újból járni kezdett. Sietve, hogy azt az öt percet behozza. Aztán megnyugodva nyolcat ütött.

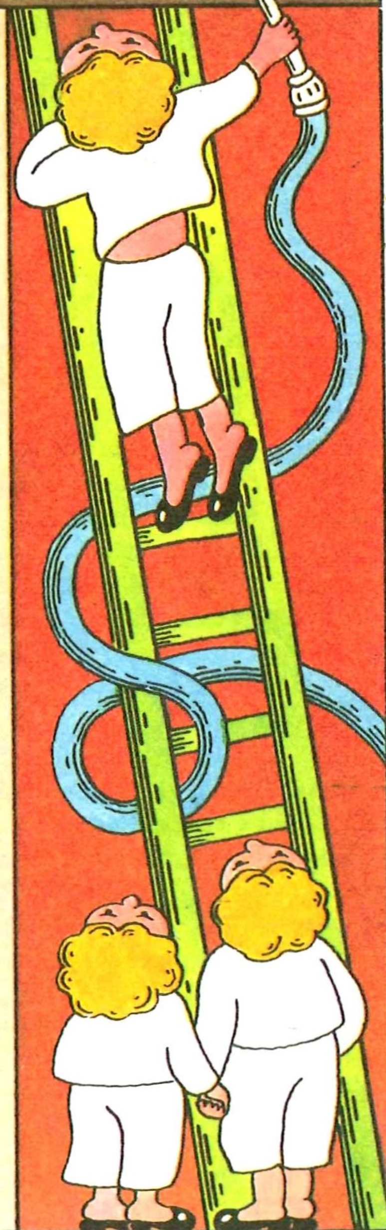
— Én sem — mondta a naptár. — Meg is jelölöm ezt a napot. — Azzal behajtotta a csütörtök sarkát, és átlapozott a következő napra: péntekre, és negyedikére.

A tüzet nem felejtem el,
amit először láttam
valaha, tán négyévesen,
a nyári éjszakában.
Aludtunk már. Majd hirtelen
neszek halk motozása,
aztán a nyitott ablakon
beverődik a lárma.
A szobában a fény kigyúl,
s mi kábán, hunyorogva
meredtünk, három kisfiú,
az ismerős falakra.
Jobbfelől Öcsi nyöszörög,
Jancsi a másik ágyon
riadtan fölemelkedik,
szemében éber álom.
A kert csupa lábdobogás,
átsuhanó, nagy árnyak.
Mint fölmagasló látomást
látom keresztanyámat.
Ránkszól, mond valamit, de én
csak annyit értek: „Tűz van!"
„Tűz...?" — fölugrom és nem tudom,
ingem cipőmet húzzam?
Kapkodjuk a ruhánk s futunk
mind kifelé a házból.
Ó, hát ilyen az éjszaka,
amit átalszunk máskor?
Fojtott, hullámzó izgalom,
körül sötét csoportok
az árnyékká vált emberek,
most én is ott toporgok:
falusiak és nyaralók,
ébren az egész környék,
mutogatják a háztetőt,
mely kígyós füstöt önt szét.
Fönn villódzó vadvörös:
víz zúdul rá sugarában, —
létratetőn egy ember áll.
Lessük szájtátva hárman,
markoljuk egymás tenyerét,
érzem, Öcsi is reszket;
félek, s belémvacog a vágy,
hogy közelebb lehessek.
Odahúzódom Jancsihoz,
ő mégis már hatéves.
Picit megrántom a kezét,
de most semmit sem érez.
Állunk, és kavarog a kert,
amint a lombokon túl
leroskad egy gerendaszál
s szikrázva földre döndül. . .
A hangok! Lassan elnyeli
mindegyiket a másik —
„Eloltják!" — hallom messziről,
de várunk még sokáig,
míg elfárad az éjszaka,
amely tüzet virágzott.
Lecsukódó szemmel megyünk
visszafelé az ágyhoz.

A késő ébredés után
Öcsi rákezdi másnap:
„Itt végig az egész soron
égtek már mind a házak!
Akkor fölkeltettük anyát
és kivittük a kertbe,
és eloltottuk a tüzet,
mi hárman, én, te meg te!"
„Mi hárman?" — elcsodálkozom.
De ő komolyan néz rám:
„Hát nem emlékszel Jancsira,
ahogy fönn állt a létrán?"

VIDA GYŐZŐ

JOÓ KATALIN
PRÓBA VOLT...

Hogy fúj odakint a szél! Tán havat is hoz a hegyek felől. Évi közelebb húzódik a fűtőtesthez. Hát, ami igaz, az igaz: nincs éppenséggel banánérlelő meleg a színház épületében. Kívülről az emberek azt hiszik talán, hogy este van itt csak munka, amikor a kristálycsillár kigyúl az előcsarnokban, a büfésnénik és a ruhatárosok elfoglalják a helyüket, Varga bácsi a főportás megigazítja a szemüvegét, végigsimítja díszes egyenruháját, és azt dünnyögi:

— Nyithatunk!

Nem, az élet s a munka egész nap folyik a színházban is.

Délelőtt próbálnak. Naponta kint fityeg a PRÓBAREND felirat, s alatta, hogy melyik darabra készülnek, hol, melyik rendező várja a színészeket. Az új színdarabokat eleinte olvassák csupán. Aztán megtanulják könyv nélkül. Magnóra mondják, maguknak a színészek.

Évi gyakran megy be a próbákra. Volt, hogy Solti Maca néninek még végszavazott is! Erre külön büszke lett, mert az nagy dolog a színháznál! Hogy mi is az a végszavazás?

A színész mondja, mondja, mondja a saját szerepét, aztán, amikor valaki más közbeszól, egy másik szereplő — annak a kezdetét és utolsó mondatát kell csupán olvasni a végszavazónak. Hát ezt tudta olyan jól Évi! De másnak és máshol is szívesen segített. Anyának számsorokat diktált az

írógép mellett, holmi kimutatáshoz.

— Ügyes vagy — mosolygott anya.

— Ügyes vagy — mondta Solti Maca néni.

— Ügyes vagy — mondta Bora mama, a varroda vezetője, amikor a múltkor, a karácsonyi szünetben nála járt és segített a fércet kihúzni az egyik csodálatosan szép ruhából. — A Csongor és Tündében ez lesz Tündéé!

Hirtelen kedve kerekedett megint egy kis varrodai látogatásra.

— Lemehetek? — kérdezte anyját, s mert anya bólintott, hát kettesével ugrott le a lépcsőn.

— Megnőttél nagylány — mondja Rudi bácsi, aki mindig olyan szerepet játszik, ahol ő a hős, és belé szerelmes mindenki. Közelről bizony nem is olyan fiatal már, őszül a halántékán, és Évi ismeri a nagyfiát, aki jövőre érettségizik. Az ő iskolájukban ifjúvezető, és a nagylányok, a nyolcadikosok szerint sokkal, de sokkal csinosabb, mint a papája. Igaz, Évi negyedikes, de néki is ez a véleménye.

— Megjött a kis segítségem! — fogadja Bora mama és a csodálatos félkész ruhák között válogat, melyiket adja oda Évinek, hogy a lazán összeállított — fércelt — részek ne essenek szét. Évi meg néz, csak néz...

Vajon, hogyan állna rajta az a halványsárga, azzal az aranyszegéllyel a derekán, s hozzá, mondjuk tűzpiros fátyol? Nem, nem, a sárga nem jó, anya is mondta, hogy szőkének az nem áll jól. Talán zöldet? Abban meg levelibéka színe van, legalább is apa annak mondta, amikor anya egy zöld sálját vette magára.

Ritán minden jól áll...

Rita a legjobb barátnőjének Zsuzsinak a nővére. Vállig ér a haja, és koromfekete. Hogy is van a mesében? „Hófehérke haja fekete volt akár az ében, az arca

hamvas, mint a barack virága, a bőre pedig, mint a frissen hullott hó"...

Ebből Ritára a haj illik, mert az arca inkább csokiszínű, mint hófehér, s ha a nyári napon egy fél délelőttöt sétál, mindenki azt gondolja: nicsak, most jött a Balatonról!

Évi ebben a szent minutumban elhatározza: növeszteni fogja a haját. Igaz, az amolyan se nem barna, se nem szőke, de inkább mégis szőke. Talán, ha megnő hosszúra, olyan mesebeli királykisasszonyosra, akkor gimnazista korára ő is szép lesz...

— Bora néni kérem — kérdi — mennyi idő alatt nő meg az ember haja? És milyen gyorsan lehet megtanulni szabni meg varrni?

— Szeretnél hosszú hajat? No várj csak!

Úgy látszik, jó kedve van Bora mamának, mert gyorsan áthoz a fodrászműhelyből vagy öt parókát.

kát. Van köztük hosszú hullámos ezüstszőke, és van egyenesszálú fekete, meg vörös, apró csigákba szedve.

— Úgyis várnom kell, most mi is szórakozunk, jó? — mosolyog a néni, és ruhát keres a kislányra. Valamiféle babaöltöztetés ez, csak itt Évi, negyedikes nagylány a baba, aki jujgat, mert megakad a cippzár, és majd elbotlik a hosszú ruhában. Két biztosító tű — s már is minden rendben! És egy aranyszínű paróka, Bora néni vezeti a próbatükör elé.

— Ez nem én vagyok! — Évi csak áll és néz.

A tükörből egy kicsi tündérlány pillant vissza rá. Még az sem baj, hogy néhány szeplő virít az orrán. Az égszínkék ruha csodálatos, és az a szőke paróka! Valóság ez, vagy csak álmodja?

Bora néni elégedetten szemléli:

— Egész csinos, no lám! — dünnyögi elismeréssel. — Hallom, jelmezbál lesz az iskolában... keresek én neked egyet, s kicsit rád is igazítom, vigyázol rá, jól tudom. Hadd légy te a legszebb!

Évi valami köszönömfélét dadog.

És már látja magát, amint bevonul, szőkén, kékruhásan, és az övé az első díj. Zsuzsa vajon mit szólna?

Mit? Hát tapsolna, és örülne vele együtt és a jutalomtortát nyilván megosztanák. Nemcsak Zsuzsával, hanem a többiekkel, a hóvirágokkal... Biztosan vele örülnének azok is. Bár lehet, Pankának fájna kicsit a szíve. Mert az mindig fáj, és testnevelésből is felmentik mindig. Ha nagyon nevet, akkor is fáj, ha sír, akkor is.

Vajon melyik ruha állna jól őrajta? Pankának vöröses a haja: talán egy fehér, sok ezüstös hímzéssel... Vagy ott, igen, az a halványlila bársony? Mi lenne, ha az őrs, az összes hóvirág mes[...] beli alakoknak öltözne fel? Len[...] Piroska, Hamupipőke, és pers[...] herceg, meg udvari bolond. Amúgyis két fiú lézeng az őrsb[...] Nos, ők is végre szóhoz jut[...] nak. És a nagy iskolai jelmezbá[...] bevonulnak ők, a negyedikes h[...] virágok: mesebeli királykisa[...] szonyokként, a két daliával. S a ruhán parányi hóvirág...

— Bizony te leszel a legszeb[...]

kis csibém! — nevet Bora ma[...] És akkor Évi megszólal:

— Tetszene nekünk segíte[...] Nem, nemcsak nekem, hanem [...] zünknek, a hóvirágoknak! M[...] az lenne az igazi, közösen m[...] nyerni a jelmezversenyt!

Bora néni csak áll és hüledez[...] És csak annyit szól nagy[...] halkan:

— Hát persze, hogy segítek[...]

És Bora néni állja a szavát, [...] nem könnyű a vállalt feladat. [...] gyereknek könnyű lenne kölc[...] nözni a ruhát — de egy őrs[...] már sokkalta nehezebb. Eh[...] kell a színház igazgatójának [...] gedélye, írások, pecsétek.

Bora néni, meg Évi mam[...] összesúgnak:

— Ez az Évi! Nem egye[...] akart szép lenni.

S Bora néni megelégedet[...] hozzáteszi még azt is, hogy:

— Ezek a mai gyerekek!

Görög Júlia rajza

A júniusi nap sugaraiban császári zászló lengett Munkács várának ormán. A rosszul felfegyverzett jobbágyokkal Rákóczi nem gondolhatott a vár bevételére, vissza kellett vonulnia a hegyekbe, hogy Bercsényit bevárja. A nemesség eleinte nem csatlakozott hozzá. Az északi megyék nemesei ugyanis olyan keményen sanyargatták jobbágyaikat, hogy most joggal féltek a fellázadt nép bosszújától. Rákóczi a nemességet is meg akarta nyerni, ezért kiáltványt intézett hozzájuk, hangoztatva: soha sem lesz többé ilyen alkalom a haza szabadságának kivívására. A nemesség azonban csak később állt zászlói alá, amikor a szabadságharcosok már győzelmeket arattak.

Bercsényi néhány száz jól felszerelt, főleg lengyel katonával érkezett meg, és az egyesült sereg most átkelt a Tiszán. A felkelés kiszélesedett. A harcok hírére nemcsak a bujdosók tértek haza, hanem a külföldre vitt, és a császári seregbe sorozott katonák is Rákóczihoz szöktek. Még Károlyi Sándor is, aki kezdetben a felkelők ellen harcolt, ráébredt arra, hogy neki is szembe kell fordulnia a bécsi elnyomással.

Bécsben a mozgalmat könnyen leverhető parasztfelkelésnek tartották. A nemesség Rákóczihoz pártolása megmutatta, hogy nemzeti felkelésről van szó. Csak a nagyurak és a főpapok, valamint a városok lakói nem álltak Rákóczi mellé. A városok azért nem, mert a legtöbben német katonaság tartózkodott. A győzelmek hírére a bécsi udvar újabb vérdíjat tűzött ki Rákóczi és Bercsényi fejére, és kihirdették országszerte: aki megöl egy felkelőt, annak vagyona a gyilkosé lesz. Ez az aljas felhívás is hatástalan maradt.

A szabadságharc azért tört ki, mert a nép nem bírta tovább elviselni az idegen uralom igáját, a testi szenvedéseket, a nyomort és a megalázást. Elszántságát világosan megmutatja egy korabeli vers néhány sora:

„Kiontatom vérem apámért, anyámért,
Megöletem magam szép gyűrűs mátkámért,
Meghalok én még ma magyar nemzetemért."

A szabadságharc diadalmasan kezdődött. Felső-Magyarország váraiban a német őrségek megadták magukat. Erdély is fellázadt a rémuralom ellen, és Rákóczit Erdély fejedelmévé választották. A Dunántúl már előbb a kurucoké lett. Ekkor adta ki Rákóczi latin nyelvű híres kiáltványát, melyből Európa népei is megtudhatták, miért kényszerült a magyarság végső kétségbeesésében fegyvert fogni. „Felhasadnak a nemes magyar nemzet sebei" — így kezdődik a kiáltvány.

Ezekben az években háború folyt a franciák és az osztrákok között. A magyar szabadságharc attól is függött, melyik fél győz e harcban. A francia király, persze önző érdekből, szövetségesének ismerte el és támogatta Rákóczit, aki francia pénzből tudta fenntartani hét-nyolcezer főnyi rendes katonaságát. A többi hatvanezer kurucnak fegyver is alig jutott.

Rákóczi azt tervezte, hogy egyesül az előre törő francia seregekkel, ezek azonban kétszer is súlyos vereséget szenvedtek.

A nyolc évig tartó szabadságharc váltakozó szerencsével folyt. A kurucok a nagyobb csatákat lehetőleg elkerülték, mert nem tudtak győzni a fegyelmezett, jól felszerelt német seregek ellen. Rákóczi maga írta: „Első ütközetem meggyőzött arról, hogy közülünk senki sem érti a taktikát (harcászatot), fegyverzetünk hiányos, tisztjeink nincsenek." Maga Rákóczi sem volt hadvezér, és főtisztjei között sem voltak olyanok, akik nagy seregeket tudtak volna vezetni. Nem volt elég pénz, ezért nem lehetett a kurucokat jól felszerelni. A pénzhiányon Rákóczi úgy akart segíteni, hogy rézpénzt veretett, ez a rézpénz, a „kongó" azonban később elértéktelenedett.

Eleinte a németek nem tudták a megnyert csatákat kihasználni. A kurucok szétfutottak, de rövidesen a német seregek mögött portyáztak újra. Sokszor betörtek az

osztrák tartományokba is. Egy ilyen alkalommal úgy „ünnepelték" meg Lipót császár születésnapját, hogy felgyújtották a Bécs körüli falvakat.

A kornak két híres országgyűlése volt. A Szécsényben tartott gyűlésen választották meg Rákóczit vezérlő fejedelemmé. Később Ónodon az országgyűlés megfosztotta a Habsburg királyt a tróntól. Akkor hangzott el Bercsényi híres mondása: „Eb ura fakó, az József császár nem királyunk többé!"

A szabadságharc ügye a továbbiakban kedvezőtlenül alakult. Miután az osztrák császár győzött a franciák ellen, seregeit Magyarországra vezényelte.

Az 1708. esztendő végzetes volt a kurucok számára. Rákóczi kénytelen volt augusztus 3-án Trencsénnél megütközni a császáriakkal. A csata jól kezdődött, de aztán minden elveszett. Rákóczi lezuhant lováról, elájult, holtnak hitték, mire serege szétszóródott. Ekkoriban szenvedtek a franciák is újabb vereséget. A bomlás megkezdődött a kurucok táborában. Többen elárulták a szabadság ügyét. A harcok még folytak, de az elpusztított országra olyan hideg tél köszöntött, hogy a madarak megfagyva hulltak le a fákról. A fagy sok éhes embert is megölt. Tavasszal aztán pusztító pestisjárvány, feketehimlő és tífusz irtotta az embereket. Egész falvak pusztultak el. Háromszázezernél több ember halt meg. Tetézte a pusztulást a kitört marhavész, amely sok család utolsó tehénkéjét ragadta el.

Rákóczi megfogyatkozott serege az 1711. esztendőre Munkács vára köré szorult vissza, oda ahonnan elindult. Rákóczi azonban még hitt abban, hogy folytatni lehet a harcot, ezért Lengyelországba távozott, hogy Péter orosz cárral találkozzék, akitől segítséget remélt. A hadak vezetését Károlyira bízta, aki úgy látta, hogy reménytelen a további harc az osztrák túlerővel szemben, és csak a béke mentheti meg a magyarságot a végromlástól. S Károlyi Sándor megkötötte Pálffy Jánossal, a császár fővezérével a szatmári békét, amelynek értelmében a megmaradt kuruc sereg átadja 149 zászlóját, és hazamegy. Ezt a békét Rákóczi sohasem ismerte el, pedig saját birtokait is visszakapta volna, ha leteszi a hűségesküt a királynak. Ő azonban legbensőbb híveivel együtt inkább a száműzetést választotta. Franciaországban élt, majd Törökországban talált menedéket, előbb Jenikőben, később a Márványtenger partján, Rodostóban. Élete végéig reménykedett abban, hogy még egyszer fegyverbe szólíthatja a magyar népet a császár ellen. Az egyszerű nép őrizte is szívében emlékét, és még akkor is visszavárta, amikor már nem volt az élők sorában.

A bujdosók életéről a fejedelem hűséges íródeákjának, Mikes Kelemennek képzeletbeli nagynénjéhez írt leveleiből tudunk. Ő magáról ezt írta: „Énnekem semmi okom nem volt hazámból kibujdosni, csak az, hogy nagyon szerettem a fejedelmet." Ezekből a levelekből tudjuk, hogy Rákóczi korán kelt, írt, olvasott, délutánonként pedig asztalos műhelyében fúrt, faragott és bútorokat készített. Bujdosásában sem feledkezett meg hazájáról, több ország vezetőjével levelezett. Száműzetése 1735-ig tartott. Ekkor Mikes Kelemennek ezt kellett írnia: „Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvaságra téve bennünket és kivevé ma közülünk a mi édes urunkat és atyánkat három óra után reggel." Ezt a levelet április nyolcadikán keltezte. Rákóczi halála mélyen megrendítette a hűséges Mikes Kelement. Szomorúságát a következő sorok elárulják: „Könnyhullatással esszük kenyerünket, és olyanok vagyunk, mint a nyáj pásztor nélkül..."

Rákóczi Ferenc neve összeforrott a magyar szabadsággal. Az ő szabadságharca elbukott, de nem volt hiábavaló. Bécsben belátták, hogy gyilkos erőszakkal nem lehet a magyar népen uralkodni. A nemzet szívében pedig örök helyet kapott II. Rákóczi Ferenc, akinek a hamvait 1906-ban a nemzeti kegyelet hazahozatta török földről.

Birkás Ákos rajza

A turai

Péter Józsi bácsi, a turai Galgamenti Rákóczi tsz lakatosa megemelte a kis vasládát.

— Kitart ez akár kétszáz esztendeig is — mondta — a hegesztő apparátot bekészítettük. Meglátja majd, tanár úr, minden rendben lesz!

— Tehát éjfélkor! — nyújtotta kezét a tanár és nagyot sóhajtott.

Érthető, hogy elfáradt kicsit, hiszen erős napja volt nagyon. Úttörőparlamentet tartott a turai Gagarin csapat. Kívánságok, vélemények hangzottak el — amint az azóta is szokás az úttörő parlamenteken. De akkor, 1966-ban ez volt az első ilyen próbálkozás. Itt, a parlamenten jött az ötlet: üzenjünk a jövendőnek! Volt, aki száz év utáni úttörőknek akart levelet írni. De azt leszavazták.

— Látni szeretnénk, mit szólnak az akkori gyerekek a mi levelünkre! — ez volt a fő érv.

Jelen akartak lenni szülőkként, községi tisztségviselőkként, messzibb városból, faluról is visszatérve gyermekkoruk szép Galgamenti Turájára...

1966. november 30-án, András napján éjszaka 11-kor ismét tanácskozott a turai úttörőparlament 900 gyerek képviseletében 52-en készülődtek. A helybéli pártszervezet díszterme zsúfolásig telt.

Minden rendben?

Helyükön vannak-e a kicsi vasládába kerülő kincsek? Az ünnepélyes fogadalom, melyet a jelen tesz a jövendőnek, s így szól: MINDEN TEVÉKENYSÉGÜNKKEL A KOMMUNIZMUS FELÉPÍTÉSÉT KÍVÁNJUK SZOLGÁLNI!

Péter Józsi bácsi lakatos és szülői munkaközösségi tag nagy óvatossággal lehegeszti a vasládikót. Takács Pál elvtárs csapatvezető ünnepélyesen átnyújt egy viaszpecsétes levelet Szoó Istvánnak, a járási OTP megbízottjának.

— Ebben a zárt borítékban van az a térkép, melyen megjelöltük a láda helyét...

A térkép titkos.

A levelet az OTP őrzi huszonöt esztendőn át. 1991-ben értesíti majd az akkori úttörőcsapatot. És akkor — legalább ilyen ünnepélyesen — megkeresik a térkép segítségével a ládát. A jövendő ünnepségre vonatkozó utasítások és kívánalmak is benne vannak a borítékban.

titok

Így látják a Galgamenti Rákóczi tsz-t a turai kisdobosok

Turán éjfélt üt a toronyóra...

Az ablakok messzire világítanak. Ezen az éjszakán senki sem alszik. 850 turai gyerek ül az ágyában és figyel. 52 pajtás a csapatot képviseli ezen az éjféli ünnepségen. S az ötvenkettőből Polgár Mária, Péter Ágota, Szécsényi Laci kézbe veszi a ládát.

Rendőrkocsi szirénázik végig a községen.

— Kezdődik! — száll el az álom végleg a gyerekek szeméből.

Az ünnepi terembe két fegyveres rendőr lép be. Tisztelgés. A három pajtás szemét bekötik az úttörőnyakkendőjükkel.

A dzsippnél viszont a rendőrök szemét is bekötik. Csak a gépkocsivezető és a csapatvezető láthat...

Aztán ismét felvijjog a sziréna. Még egy tiszteletkör a községben és a kocsi a kijelölt hely felé kanyarodik. És itt a nem bekötött szeműek elássák a ládát.

Ezt a helyet két ember ismeri.

Meg egy lezárt levél...

1991... Még tizenöt év! Mi lesz addig Turán? Mi lenne?

A Galgamenti Rákóczi tsz hatalmas területű és gazdag. A fiatalok bizonyára akkor sem kívánkoznak el erről a gépesített, üzemre emlékeztető munkahelyről — kell is ide az agronómus, állatgondozó, tej-szakember, növénytermesztő, akár a falat kenyér. Az évek múlnak... Lám, a „ládaelhelyező bizottság" tagjai közül Polgár Mária Hévízgyörkön tanító néni, Szécsényi Laci végzős mérnök. S ak akkor, 1966-ban, a IX. Pártkongresszus idején csapatvezető helyettesként dolgozott — Haraszti Julika — ma már Békés Istvánné agronómus, és a XI Pártkongresszuson küldött volt!

Ha majd 1991-ben az akkori úttörőkkel és egymással újra találkozva felnyitják a ládát, elolvassák az együttesen írott üzenetet, tudom, ők és az akkoriak is igaz szívvel mondhatják ismét újra a hajdan turai pajtások fogadalmát:

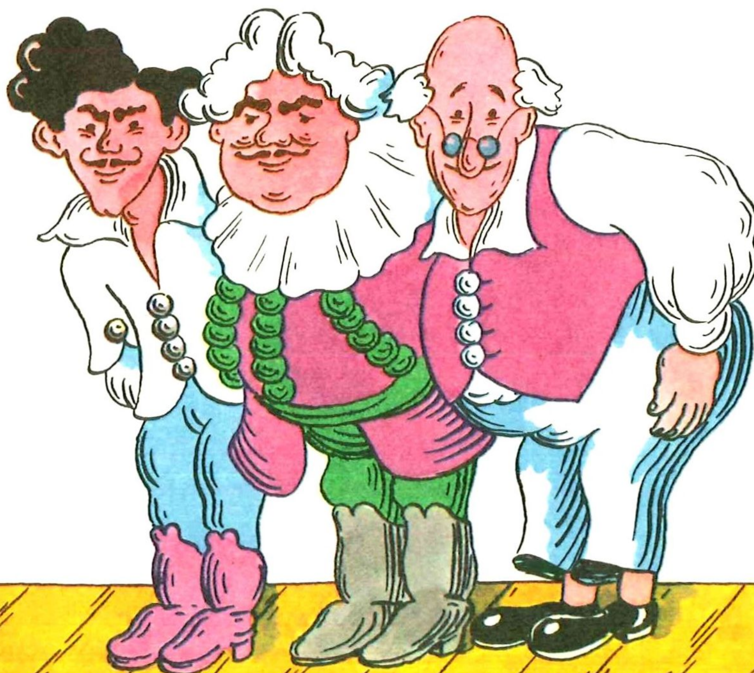
MINDEN TEVÉKENYSÉGÜNKKEL A KOMMUNIZMUS FELÉPÍTÉSÉT KÍVÁNJUK SZOLGÁLNI!

Joó Katalin

Heves Ferenc

Ki kötött csomót először a cérna végére?

Szereplők:
Eszenagy, bíró
Potroh, szabómester
Férc, szabólegény
Olló, szabólegény
Gyűszű, szabólegény
Bírósági szolga

Történik
a bíróság
tárgyalótermében

Vida Győző rajzai

Bíró
(amikor a függöny felmegy, bóbiskol, majd hirtelen felriad) A tárgyalást berekesztem!... *(Észbekap)* Akarom mondani, megnyitom!... *(Az üldögélő teremőrhöz)* Szólítsa be a feleket!
Szolga
Igenis. *(Kiszól)* Jöjjenek be a felek! *(Potroh és Férc be)*
Bíró
Megállapítom, hogy a jelenlevők jelen vannak... *(Ásít)*. Felperes, jöjjön közelébb... Neve, foglalkozása?
Potroh
Potroh Pál, szabómester.
Bíró
(Ír) Alperes?
Férc
Férc Elek, szabólegény.
Bíró
Helyes! Most pedig, Potroh felperes adja elő a panaszát!
Potroh
Az úgy volt, nagyságos Eszenagy uram...
Bíró
(közbevág) Én itt most nem Eszenagy uram vagyok, hanem a Magas Bíróság!
Potroh
Igenis, tekintetes Legmagasabb Bíróság!... Úgy történt a dolog, hogy Hamvasincs országunk szabómesterei — meg akarván szüntetni mesterségünk ősi átkát — száz tallért tűztek ki azon egyén jutalmazására, aki megtalálja a módját annak, hogy a cérnaszál vége ne bújjon ki minduntalan a varrótű fokából. Mert bizony hátráltatta nagyon a munkát, hogy öltögetés közben a fonalat újból és újból be kellett fűzni a tűbe... Namármost, ez az éhenkórász Férc Elek jelentkezett a szabócéhnél a száz tallér találmányi díjáért, mondván, hogy ő megtalálta a megoldást, akként, hogy *(felemelt hangsúllyal)* csomót kell kötni a cérna végire... Meg is kapta a temérdek pénzt ezért a világraszóló felfedezésért, csak éppen az a hiba, hogy ezt a csomókötést én találtam ki, ő elorozta tőlem a találmányt.
Bíró
Ez hát a tényálladék... *(Férchez)* Alperes, elismeri vagy tagadja a dolgot?
Férc
Egy szó sem igaz belőle.
Bíró
Majd kiderül... *(Potrohhoz)* Mivel tudja bizonyítani igazát kegyelmed?
Potroh
A másik két legényemmel, Ollóval és Gyűszűvel. Ezek nagyon jóravaló, tisztességes emberek...
Bíró
(A szolgához) Szólítsa be a tanúkat!
Olló és Gyűszű
(akik nyilván hallgatóztak, felszólítás nélkül bejönnek)
Bíró
(Ollóhoz) Hogy hívják magát?
Olló
Gyere ide, te szamár.
Bíró
Azt kérdeztem, hogy mi a neve?
Olló
Nekem? Olló Olivér.
Gyűszű
Én meg Gyűszű Győző vagyok.
Bíró
(Ollóhoz) No, adja elő, mit tud ebben a cérnaügyben?
Olló
(hadarva, mint aki jól bemagolt leckét mond fel) Az úgy volt, hogy ez a mihaszna Férc Elek állandóan, sőt folytonfolyvást bekukucskált a mester úr szobájába a kulcslyukon által, és kileste Potroh uram találmányának a titkát, amikor ő a csomókötéssel próbálkozott...
Bíró
(Gyűszűhöz) És maga mit tud?
Gyűszű
(ugyanúgy, mint Olló) Az úgy volt, hogy ez a mihaszna Férc Elek állandóan, sőt folytonfolyvást bekukucskált a mester úr szobájába a kulcslyukon átal, és kileste Potroh uram találmányának a titkát, amikor a csomókötéssel próbálkozott...
Bíró
Értem! A tanúk elmehetnek.
Olló és Gyűszű
(indulnak, de Potroh mellett megállnak. Egyszerre, halkan) Most már adja ide kend a hat poltúrát... Megszolgáltuk.
Potroh
(ijedten lökdösi a két segédet. Suttogva) Majd otthon, nyavalyások!... Mars ki, mars ki! *(Olló és Gyűszű el)*
Bíró
Férc Elek! Mit szól a tanúvallomásokhoz?
Férc
Ezek itt hamis tanúk voltak. A tulajdon két fülemmel hallottam sugdolózásukat a műhelyben, amidőn Potroh mester úr fejenként hat poltúrát ígért a legényeinek, ha ellenem vallanak!
Potroh
(magából kikelve) Rágalom!... Hazugság!...
Bíró
Elrendelem a bizonyítást. *(Potrohnak)* Van magánál egy cérnaszál?
Potroh
Akad, könyörgök. *(A zsebéből fonalat húz elő)* Itt van ez a lenfonal.
Bíró
Mutassa be kegyelmed, hogyan csinálta a dolgot azzal a csomókötéssel!
Potroh
Igenis! *(Megnyálazza a mutatóujját, és begyakorlott mozdulattal görcsöt köt a fonal végére)*
Bíró
Látom, jól érti a dolgát. Alperes, most magán a görcskötés sora.
Férc
(görcsöt köt a fonal másik végére)
Bíró
Jól van, úgy látom, maga is érti a módját. Most pediglen kérem a fonalat. *(Átveszi Férc kezéből a cérnát, az orrához emeli, úgy vizsgálja közelről a cérnaszál két végét, majd feláll. Ünnepélyesen)* Kihirdetem az ítéletet! Napnál világosabb, hogy Férc Elek szabólegény nem lopta el a gazdája találmányát, hiszen Potroh Pál a cérna e g y i k végire kötötte a görcsöt, Férc Elek pedig a m á s i k végire. Ha csak úgy egyszerűen utánozta volna a mesterét, akkor ő is ugyanoda, vagyis a fonal e g y i k végire tette volna a bogot.
Potroh
(kétségbeesetten) Fellebbezek az ítélet ellen!... Jogsértés történt!
Bíró
Fellebbezésnek helye nincs, az ítélet jogerős! *(Leveszi a parókáját, megtörli izzadó homlokát, közben köhécsel, a torkát köszörüli)* Khm... khm... *(Visszateszi a parókát)* Az se baj, ha berekedtem, 'sz az igazságért verekedtem... A tárgyalást berekesztem! *(Mind indulnak kifelé)*

Dobra verjük

Emlékeznek névadójukra A faddi általános iskola úttörőcsapatának egyik raja 1974 őszén felvette Varga Tibor határőr nevét. Varga Tibor 1951. január 15-én hősi halált halt az osztrák határon. Mindössze huszonegy évet élt. Faddon temették el.

A Varga Tibor raj azóta szorgalmasan ápolja névadójának sírját, és mindent igyekszik felderíteni a hős rövid élettörténetéből. Miért adjuk ezt hírül éppen most? Amiért Petrics Zsuzsa rajvezető helyettes tette: jogos büszkeségből.

Vándorol a torta Hová, hogyan és miért?

Néhány budapesti iskolában az országos hulladékgyűjtő verseny alatt hatalmas torta vándorolt egyik rajból a másikba. Persze, csak képletesen, mert mindig frisset sütöttek annak a rajnak, amely az előző héten a versengés legjobbja volt.

A gyűjtőakció eredménye: négyezer tonna papír, nyolcvan tonna textil-, négyszáznyolcvanöt tonna vashulladék — csak Budapesten. Az első helyezett az idei tanévben, már harmadszor, a Váli úti iskola Táncsics Mihály úttörőcsapata. Jutalma a gyűjtött anyag árának harminc százaléka, több mint 63 ezer forint. Nem éppen a tortáért serénykedtek a csapat kisdobosai és úttörői (már csak azért sem, mert a Váli úti rajok között az idén például labda vándorolt). A kezdettől a befejezésig naponta ellenőrizték a verseny állását. Mindenki láthatta a hatalmas falitáblákon, kik dolgoznak jól, kik gyengébben. Az így ébren tartott igyekezet és a szívósság hozta meg a pajtásoknak a sikert. A vándortorta s a többi jutalom csak játékos kísérője az igazi, próbára tevő versengésnek.

Mese-mese mátka Van már mesemozink! Örömhír ez óvodásoknak, kisdobosoknak, úttörőknek, sőt a meséket kedvelő felnőtteknek is. Budapesten, a Lenin körúti Mátra mozi reggel kilenctől négy óráig mesefilmeket játszik. Pestre látogató pajtásoknak is jó program, akár csoportosan, akár szüleikkel vásárolni vagy látogatóba jönnek a tavaszi szünidőben.

Csipkeverők A világhírű halasi Csipkeház munkatársától, Papp Amáliától tanulhatják a csipkeverést a kiskunhalasi úttörők és kisdobosok. A helyi úttörőház szervezte meg a szakkört, amelyen heti egy alkalommal, szerdán, tíz-tizenkét kislány próbálgathatja az öltésváltozatokat. Népművész, persze, nem lesz mindenkiből, aki a szakkörben megismerkedik a halasi csipkekészítés titkaival, annyi azonban bizonyos, hogy értő szemmel tekint a csipkeházból kikerülő darabokra. Tudja, mennyi munka s azáltal érték rejlik bennük, s megtanulja tisztelni a népművészet más módon megformált remekeit is.

Ha pedig valamelyik pajtásnak annyira megtetszik a csipkeverés, hogy hivatásául is szívesen választaná, az általános iskola elvégzése után, máris elkezdheti pályáját, kezdő csipkevarróként.

Zajos, de hasznos Akár találós kérdés módjára is folytathatnánk a címet: „Mi az?" S ha másutt nem is, az enyingi általános iskolában az úttörők és kisdobosok azonnal rávágnák: a gokart. Az iskola kézilabdapályáján ugyanis minden hétfőn gokart-vezetést tanulnak az úttörőcsapat közlekedési őrsének tagjai, Tóth Károly csapatvezetőtől.

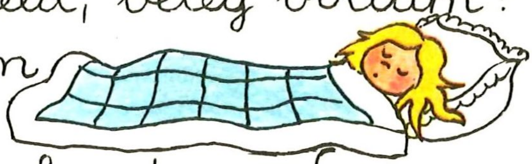
A gokart társadalmi munkában készült, s az úttörők, kisdobosok kettős hasznát látják: remekül szórakoznak, s megismerkednek a közúti közlekedés szabályaival.

Egy-egy vers Különös tisztelettel őrzik a bazsi általános iskola kisdobosai Simon István emlékét. A költő, mint tudjátok, a község szülötte, nemrég hunyt el és a község temetőjében van a sírja is. A kéknyakkendősök elhatározták, hogy mindegyikük egy-egy verset tanul meg gazdag irodalmi hagyatékából.

Kifejezhetnék-e szeretetüket, megbecsülésüket jobban a költő iránt, mint így?

Februári mellékletünk négyvitorlás kiskunsági szélmalom. Érdekessége, hogy a tető és a vitorlák a földön guruló fordítókerékkel a fal párkányán körbe forgathatók. Így a változó irányú szelet befoghatták a malom vitorlájába és gabonát őröltek lisztté. A malom elkészítésének módját mellékletünkről leolvashatjátok.

Kedves Paprika! Képzeld, beteg voltam!
Megfáztam. 39 fokos lázam
volt és nagyon köhögtem.

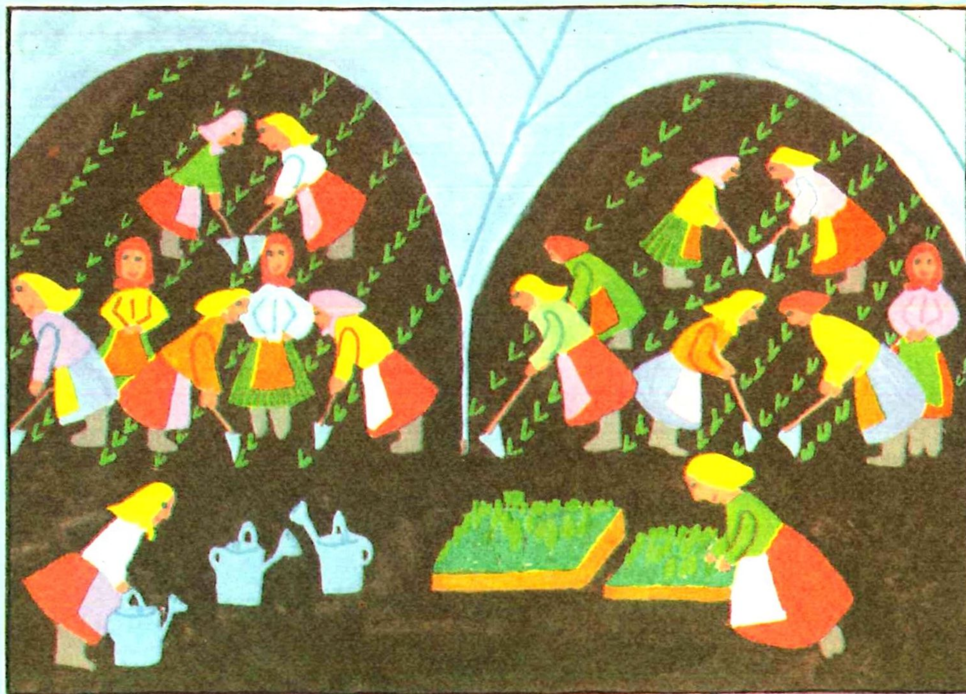

Sok-sok orvosságot kaptam. Lassan
jobban lettem, de még otthon kellett ma-
radnom. Szerencsére minden nap kaptam
levelet az osztálytól. Például ilyet, mint ez:

Szer z Coffi! Örülünk, hogy jobban vagy.
Hírek: lecke nincs. Ma farsangi álarcokat ké-
szítettünk. Balázs tornaórán hasraesett
a cipőfűzőjében. Mari és Panni sajnos kapott egy
intőt, mert óra alatt st kötöttek. Szia!
Farsangra gyógyulj meg! ci, Kata, Bea.

Úgy látszik, az osztály megtanult kötni!
Én is kértem anyukámtól fonalat
meg kötötűt. Először is felgombolyí-
tottam a fonalat, aztán kötni
kezdem. Nem is nehéz. Csak a
gombolyag gurult el mindig... Látod, me-
lyik az enyém? Amikor meggyógyul-
tam, büszkén mentem be az
iskolába. Mari és Panni irigy-
kedve bámulták saját készí-
tésű sálamat. – De hiszen ti is
tudtok kötni! – mondtam.
– Persze, de csak fogadást... – felelték
bánatosan. – Semmi baj, ebből a sálból jut
nektek is! Ha te is akarsz
Csak egy egy sálat, írj!
olló kellett Még mindig van
hozzá. belőle! Szia!
Nyissz! Coffi

Marék Veronika munkája

Palántáznak a melegágyban — turai kisdobosok rajza

Postafiók 100

Legkedvesebb levelem februárban „Kedves Űr Kata! Nagyon régi és öreg olvasója vagyok rovatodnak, ugyanis már 18 éves vagyok és a Kisdobost már kisdobos korom óta olvasom. Mióta kinőttem a kék nyakkendőt, azért olvasom, mert szeretem a gyermekverseket, meséket, érdekel a kisdobosélet, ugyanis részben pályámmal kapcsolatos: óvónőnek vagy gyermekfelügyelőnek készülök, 1976-ban fogom végezni az iskolát. Amennyiben gyermekfelügyelő leszek, 3—10 éves gyermekekkel fogok foglalkozni, tehát kisdobosokkal is. Ezért szeretnék levelezni kisdobosokkal, valamint vezetőikkel. Kérlek ezért tedd közre címemet, várom kisdobosok, őrsvezetők levelét. Remélem, levelezésünk érdekes, színes lesz. Talán még segíthetek is egy-egy őrsvezetőnek az őrsi foglalkozás hangulatosabbá tételében. Tovább is figyelemmel fogom kísérni a Kisdobost. Előre is köszönöm közvetítésedet.

Keszler Terézia,
7695 Mecseknádasd,
Rákóczi Ferenc u. 15.

Levélvárta Nekem olyan nagy örömet szerzett ez a levél, hogy úgy határoztam, ebben a számban a „levelezőkkel" foglalkozom kizárólag, hadd kapjanak minél többet postát, örüljenek úgy, mint én!

Levelet várnak és gyors választ ígérnek a következők: Németh László 1713 Cece, Deák Ferenc u. 96; Simon Bea 9183 Jánosházapuszta, Gyártelep Malom u.; Ronyecz Ági 3573 Sajópetri, Dózsa Gy. u. 89; Szalai Anikó 4110 Biharkeresztes, Állami Gazdaság; Kéri Edit 4110 Biharkeresztes, Zalka Máté u. 39.; Borbíró Katalin 5525 Füzesgyarmat, Béke u. 1 C/2; Gyulai Magdolna 1184 Budapest, Lakatos u. 22. V. em. 18.; Scher Judit 8272 Balatoncsicsó, Fő u. 14.; Kozma Erzsébet 9700 Szombathely I. Kelemen J. u. 22.; Fischer Andrea 8630 Balatonboglár, Gábor Á. u. 8. Károly Rita 6344 Érsekhalma, Tanácsköztársaság u. 60.; Békési Ildikó 9232 Darnózseli, Kossuth Lajos u. 12.; Háda Krisztina, 4484 Ibrány, Szegfű u. 22/a; Paál Mária 3063 Jobbágyi, Petőfi Sándor út 44.; Nagy Ilona 4130 Derecske, Temető u. 20.

Sokan panaszkodnak arra, hogy nem kapnak választ azoktól a pajtásoktól, akiknek a címét a Levélvártából nézték ki. Nem sorolom fel a panaszkodók nevét, azt ajánlom nekik, keressenek másik pajtást, pl. a mostani Levélvártából. Egy kivételt mégis teszek: Kollárovics Erzsébet (7588 Vízvár, Szabadság u. 30.) ugyanis így fejezi be levelét:

Egy szomorú kislányt boldoggá tehet, aki írna gyorsan néki levelet.

Persze, én magam is szívesebben választanék olyan levelező pajtást, aki ír is már magáról valamit, nemcsak a címét és levelezési szándékát. Pl. Márton Ágnes (3600 Ózd, II. Münnich Ferenc u. 3/B fszt.) ezt írja: 4. osztályos, rendelkezik nyolc dicsérő oklevéllel, három kitűnő bizonyítvánnyal; legjobban a számtant szereti, valamint a kutyákat. Nagy Marietta (9761 Táplánszentkereszt, Tanács u. 9.) legkedvesebb szórakozása a sakk, erről a témáról levelezne. Kollár Katalin (5462 Cibakháza, Attila u. 38.) 4. osztályos kisdobos, több testvére is van, de barátnője egy sincs; reméli, a Levélvártában talál egyet. Vig Anna (1174 Budapest, Árpádfejedelem útja 42.) legjobban horgászni szeret és van egy ötéves kutyája, Herkules a neve.

„Levelezni szeretnénk 2. osztályos és 3.-os kisdobosokkal. Mi akasztói kisdobosok vagyunk. Egy kicsit furcsa a falunk neve, de reméljük ez nem zavar senkit. Címünk: Mészáros Agnes, 6221 Akasztó, Csengődi u. 46."

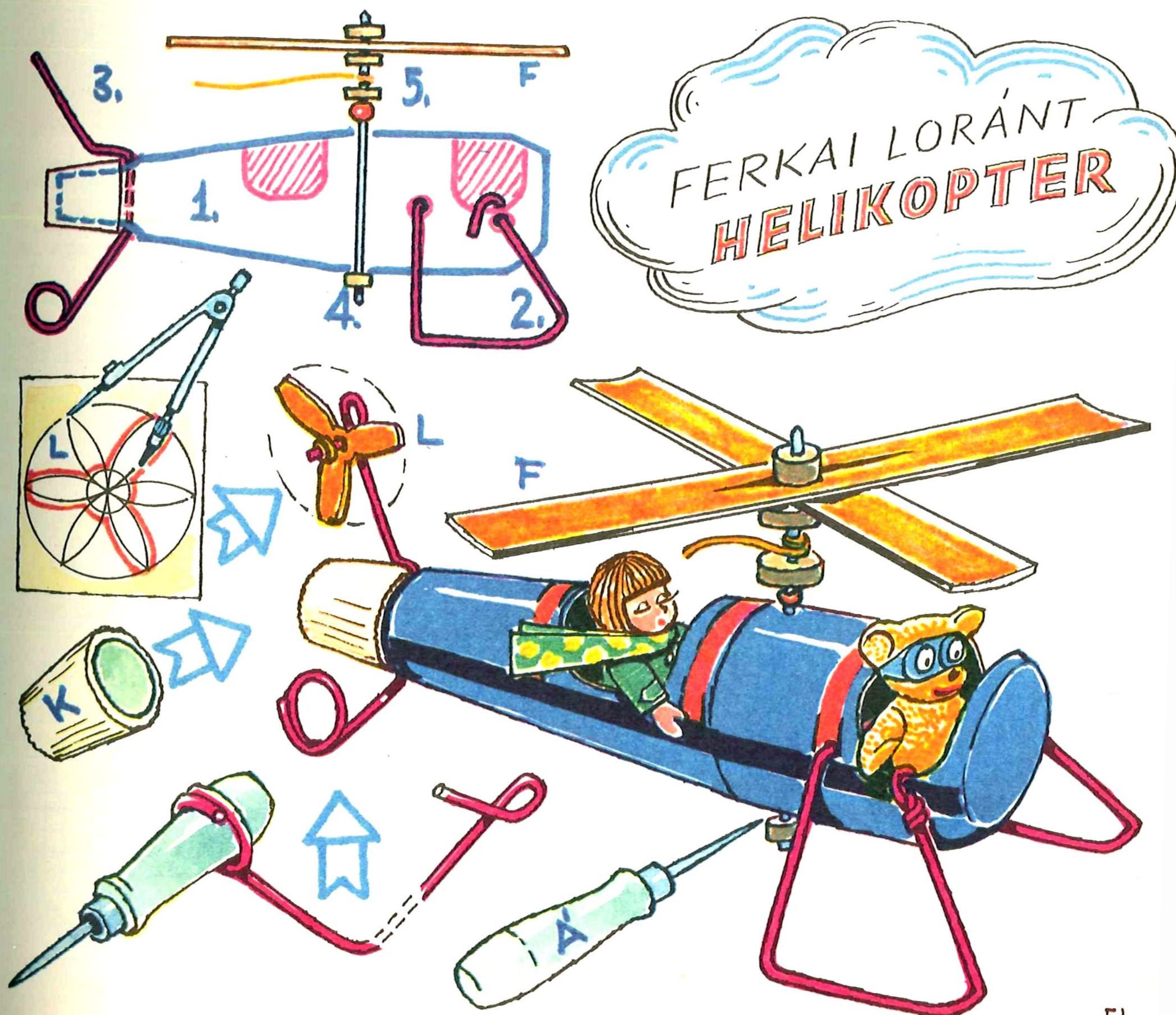
Űr Kata

Kellemes repülőútra viheted apró babáidat, miniállataidat, ha egy kiürült, karcsú formájú mosószeres flakonból helikoptert készítesz. Mint bizonyára tudod, a helikopter olyan repülőgép, amelynek légcsavarja függőleges tengely körül forog, ezért nekifutás nélkül, helyből fel tud emelkedni, s ha akar, a levegőben egy helyben is meg tud állni. A földön tartózkodása alatt kerekeken, vagy talpakon áll. A kiválasztott flakonon csak néhány vágást és lyuk-szúrást kell végezned, hogy azt a kellő alkatrészekkel felszerelve helikopterré alakítsd.

Vágj először a flakonon (1.) körömolló hegyével két nyílást — a rajzon pirossal jelöltük ezeket —, hogy a pilóta és az utasok bele tudjanak ülni. A sítalp formájú első lábak egy darab félméteres drótból lesznek úgy, hogy a pilótaülés mögött árral (Á) két lyukat szúrsz, átdugod a drótot és lefelé hajlítod mindkét oldalon, majd az ábrán látható módon (2.) kétszer meghajlítod, s a végeket az e célra szúrt újabb két lyukon átdugod és körülcsavargatással megrögzíted. A hátsó talphoz feleakkora drótdarab is elegendő (3.), a hozzá szükséges két lyukat a kupak (K) lecsavarása után a flakon nyakán kell szúrnod, egyiket alul, másikat felül. A drót átdugása után az alsó végét az ár nyelére csavargatod, a felső végét pedig úgy hajlítod meg, hogy majd ráhúzhasd a helikopter körbeforgását megakadályozó kis karton légcsavart (L). Amit 3 cm sugarú körbe rajzolgatsz bele.

A főlégcsavar (F) két keresztben egymásra ragasztott, 20 cm hosszú kartoncsík. Tengelye (4.) drót, vagy hurkapálca, s ugyancsak két lyuk kell hozzá a flakon testén. A tengelyre húzott légcsavart két dugószelet közé ragaszd be (5.), 1 cm-rel lejjebb még egy szelet, s esetleg egy üveggyöngy következik. A két dugószelet közé köss arasznyi fonalat, amellyel majd megpörgetheted a légcsavart. A tengely alsó végét is dugószeletke zárja le.

Ha van színes szigetelőszalagod, úgy annak néhány darabkáját díszként ragaszd rá a flakon-helikopter testére, de a légcsavarokat is díszítheted velük. Hogy jobb ülés essen a gépben, habszivacs ülőkéket ragaszthatsz belülre. A kis légcsavar szárnyait csavard meg, úgy ráfúvásra az is forogni kezd!

Dallos Jenő: Humoros számok

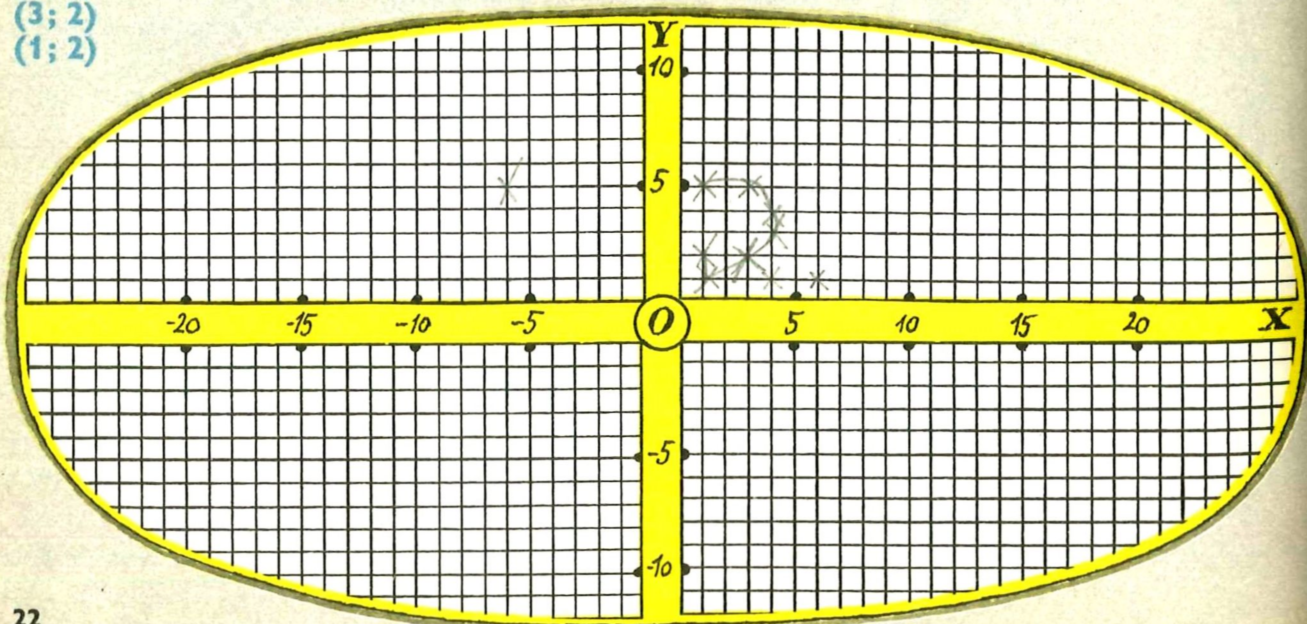

6. Itt a szám! Hol a pont?

(1; 1) (3; 2) (—6; 5) (—8; 6) (—20; —1) (—20; —3) (—17; —1) (10; —1) (11; —3)
(1; 5) (4; 1) (6; 1) (—4; 5) (—20; —5) (—17; —3) (—17; —5) (12; —5) (13; —3)
(3; 5) (14; —1)
(4; 4)
(4; 3)
(3; 2)
(1; 2)

Februári rejtvények

②

- indulás
- elhamvad
- hideg
- ház része
- igavonó
- tusa
- szúró fegyver
- tűz után marad
- gyerek
- sportfogadás
- szülő
- órajavító
- mázol

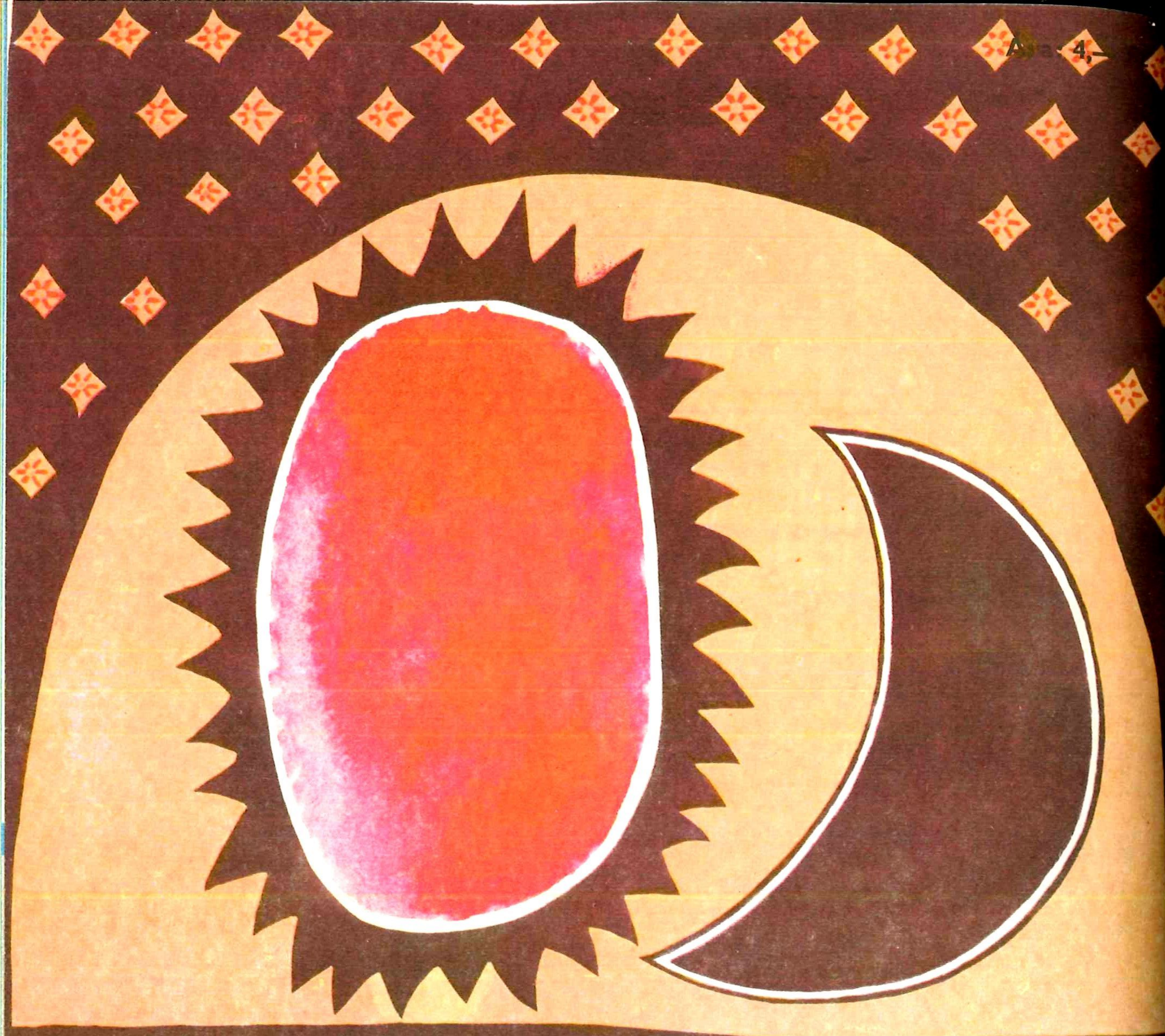
1. Képrejtvény: ilyen hideg is van!

2. Írjátok a megfejtést vízszintesen. Ha minden szó a helyére került, akkor a bekeretezett függőleges sorba egy februári névnap kerül, melyről azt tartja a néphit, hogy ha ezen a napon kisüt a nap, akkor felolvad a jég, s elmúlik a tél.

3. Csigavonalban haladjatok az 1. számtól befelé. Minden megfejtett szó utolsó betűje egyben a következő szó első betűje is. 1. Februárban még tart, s ez a vidámság ideje 2. Nem lassú 3. Az idei február ilyen évben van 4. Öröm, vigalom 5. Mértani test — az egyiptomi piramisok ilyen alakúak 6. Közel-keleti nép 7. Zenés, táncos mulatság 8. Éneklő szótag 9. Ilyen bál és klubnap is van farsang idején 10. A szőlő őszi szedését nevezik így 11. Tudományos Ismeretterjesztő Társulat — rövidítve 12. Ez járja minden zenés mulatságon

4. A szöveg betűit helyes sorrendbe rakva megkapjuk egy finom téli csemege nevét.

Rejtvényfejtők, figyelem! A december—január—február havi megfejtéseket egyszerre, február 25-ig küldjétek szerkesztőségünk címére!

NAP JÖN A MENNY HAJLATÁN
ARCA NYÍLÓ TULIPÁN,
Ő LEGYEN AZ ÉN ANYÁM,
Ő LEGYEN AZ ÉN ANYÁM.

HOLD JÖN A MENNY HAJLATÁN,
HÚZZA FEHÉR ÉGI SZÁN,
Ő LEGYEN AZ ÉN APÁM,
Ő LEGYEN AZ ÉN APÁM.

Mari népdal Fordította: Weöres Sándor